

A biztos nem járhat el

- ha a panaszolt ügyben született jogerős közigazgatási határozat közlésétől számítva több mint egy év telt el,
- ha az eljárás 1989. október 23-a előtt indult,
- ha a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt bírósági eljárás indult, vagy már jogerős bírósági határozat született,
- ha a beadványt benyújtó személy a kilétét nem fedte fel, és annak hiányában a vizsgálat nem folytatható le. (Az alapvető jogok biztosához fordulása miatt senkit sem érhet hátrány.).

Az alapvető jogok biztosa a beadványt elutasítja, ha

- az nem felel meg a fenti feltételeknek, vagy
- az nyilvánvalóan alaptalan,
- az ismételten előterjesztett és érdemben új tény, adatot nem tartalmaz, vagy

Az alapvető jogok biztosa a beadványt elutasíthatja, ha

- azt névtelenül nyújtották be, vagy
- megítélése szerint a beadványban szereplő visszásság csekély jelentőségű.

III. Az alapvető jogok biztosa által indított projektek

Dr. Szabó Máté, az alapvető jogok biztosa 2007 szeptemberében történt megválasztását követően új munkamódszert és szemléletmódot vezetett be Hivatalában. A hagyományos biztosi feladatok ellátásán túl, aktívabban vállalt szerepet a magyar társadalom alapjogokat érintő visszásságaira és problémáira való figyelemfelkeltést illetően.

Ennek érdekében minden évben megjelölni szándékozik néhány olyan problémakörre koncentrálnó projektet, amelyeknek a nyilvánosság előtt való megjelenítésére kiemelt hangsúlyt fektet.

2008 során kiemelt témái voltak: a gyermeki jogok, a hajléktalanok élethez és emberi méltósághoz való joga, a gyülekezési jog, sztrájkjog.

2009. évben: a gyermeki jogok, a fogyatékkal élők jogai, a közlekedésben résztvevők jogai, a sztrájkjog.

2010. évben: a gyermeki jogok, az idősek jogai, a hitelválságról és az adósokról szóló pénzügyi projekt.

2011. évben: a beteg jogai, a gyermekek egészségügyi ellátása, katasztrófavédelem.

2012. év kiemelt témái: a gyermekbarát igazságszolgáltatás, a válság vesztesei projekt, a munka méltósága, a fogvatartás körülményei a büntetés-végrehajtási és idegenrendészeti szerveknél.

Nemzetközi tevékenység

Nemzetközi kapcsolataink tekintetében mérföldkönek számított, amikor 2011 májusában a Biztos jelentkezésére pozitív válasz érkezett az Akkreditációs Bizottságtól, így az ENSZ Emberi Jogi Intézménye — National Human Rights Institution NHRI B-státuszt — ajánlott fel intézményünknek.

A legfontosabb feladatok a következők:

- emberi jogi tanácsadás vagy konzultáció hivatalból vagy kérésre indított eljárás alapján, a kormány, a parlament, vagy más állami szerv meghatalmazottja által,
- állásfoglalások, ajánlások és jelentések előkészítése, valamint azok nyilvánosságra hozatala emberi jogi kérdésekben,
- a nemzetközi szerződések ratifikációjának előmozdítása érdekében ajánlások készítése,
- a hazai emberi jogi szabályzóknak a nemzetközi egyezményekhez történő igazításában való közreműködés, és később azok hatékony alkalmazásának elősegítése,
- aktív közreműködés az EU számára benyújtandó emberi jogi jelentés összeállításában,
- együttműködés az EU területén működő hazai és nemzetközi emberi jogi szervezetekkel,
- kutatások lefolytatása és oktatás emberi jogi szakterületen,
- a társadalom figyelmének felhívása az emberi jogi kérdésekre (különös tekintettel a diszkriminációra) és a jogsérelmekre.

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala az ENSZ Nemzeti Emberi Jogi Intézménye

Cím: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

Postai cím: 1387 Budapest Pf. 40.

Telefon: (06-1) 475-7100

Fax: (06-1) 269-1615

E-mail: panasz@ajbh.hu

Internetcím: www.ajbh.hu

ISMERTETŐ

az alapvető jogok biztosának intézményéről és tevékenységéről

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA az ENSZ Nemzeti Emberi Jogi Intézménye

2013

I. Az alapvető jogok biztosának intézménye

Magyarország első írott Alkotmányát 1949-ben fogadták el, majd negyven év elteltével 1989-ben módosították. Ekkor Kelet-Európában Magyarország volt az egyetlen olyan ex-kommunista ország, ahol a kommunizmus bukását követően nem alkottak teljesen új alaptörvényt. A 2010-es parlamenti választások eredményeként a jobbközép kormány kétharmados többséget szerzett a parlamentben, ezzel utat nyitva az új alkotmányos változások előtt.

Megalakulását követően az új parlament egy eseti bizottságot állított fel 2010 júniusában, melynek feladata az új Alaptörvény előkészítése volt.

Az Alaptörvény 2011. április 18-án készült el, majd

2012. január 1-jén lépett hatályba. Magyarország Alaptörvényével összhangban elfogadták az alapvető jogok biztosára vonatkozó törvényt is, mellyel új egységes ombudsmani rendszer született. Az Alaptörvény 30. cikkelyének értelmében az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala egyszemélyi vezetés alatt áll.

Az alapvető jogok biztosa kizárólag a Parlamentnek felelős. Az ombudsman az eljárása során független, intézkedését kizárólag az Alaptörvény és a törvények alapján hozza meg. Az alapvető jogok biztosát az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.

Az ombudsmant a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának szavazatával hat évre választja, munkájáról évente beszámol az Országgyűlésnek.

Az alapvető jogok biztosa egyszer újraválasztható. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011.évi CXI. törvény alapjaiban módosította az ombudsmani intézmény struktúráját, melyben a korábbi négy országgyűlési biztos helyett egy – az alapvető jogok biztos- illetve két helyettes biztos működik: a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettes, valamint a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettes.

Az Országgyűlés által választott biztos tesz javaslatot a helyettesek személyére, akiket szintén az Országgyűlés választ meg. Az új szabályozás megőrzi a biztosnak a jog védelme érdekében tett eddigi eredményeit, ugyanakkor megoldást keres az elmúlt évtizedek során a bírósági gyakorlat során felmerülő problémákra. Ezen kívül lehetőség nyílik különleges eljárások lefolytatására olyan szervezetekkel kapcsolatban, melyek nem állami intézmények (pl. bank, cégek, szociális intézetek). Mindemellett az új szabályozás az egységes ombudsmani rendszer kialakításával, valamint a biztos jogkörének kiszélesítésével a jogok erősebb, hatékonyabb védelmére ad lehetőséget.

II. Az alapvető jogok biztosának eljárása és intézkedései

Az ombudsman legfőbb feladata, hogy az alapjogokkal kapcsolatos visszasságokat vizsgálja, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.

Az ombudsman a célszerűnek tartott intézkedést - a hatáskörét szabályozó törvény keretei között - maga választja ki, melyek a következők lehetnek:

- ❖ **ajánlást tehet a visszasságot előidéző szerv felügyeleti szervének** az alapvető jogokkal kapcsolatos visszasság orvoslására,
- ❖ **kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszasság orvoslását,**
- ❖ **indítványozhatja az Alkotmánybíróság eljárását**
- ❖ **a legfőbb ügyész útján kezdeményezheti az ügyészségfellépését,**
- ❖ **az illetékes szervnél felelősségre vonásra irányuló eljárást kezdeményezhet,** ha szabálysértés vagy fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját észleli, bűncselekmény észlelése esetén pedig köteles kezdeményezni,
- ❖ **javasolhatja a jogalkotásra vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadására jogosult szervnél a jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz módosítását,** hatályon kívül helyezését vagy kiadását,
- ❖ **végso intézkedésként az ügyet az éves beszámoló keretében az Országgyűlés elé terjesztheti.**

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt) 18. §-a alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely **hatóság**, például:

- közigazgatási szerv,
- helyi önkormányzat,
- nemzetiségi önkormányzat,
- kötelező tagság alapján működő köztestület,
- a Magyar Honvédség,
- rendvédelmi szerv,
- közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében,
- nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve,
- közjegyző,
- törvényszéki végrehajtó,
- önálló bírósági végrehajtó vagy
- közszolgáltatást végző szerv

tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási

jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Közszolgáltatást végző szervnek minősül – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik

- az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv,
- a közüzemi szolgáltató,
- az egyetemes szolgáltató,
- az állami vagy európai uniós támogatás nyújtásában vagy közvetítésében közreműködő szervezet,
- a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet, valamint
- a jogszabályban előírt, kötelezően igénybeveendő szolgáltatást nyújtó szervezet.

A közszolgáltatást végző szerv kizárólag e tevékenységével összefüggésben vizsgálható.

Az alapvető jogok biztosa kivételesen, természetes személyek nagyobb csoportja alapvető jogainak súlyos sérelme esetén a hatóságnak nem minősülő szervezet tevékenységét vagy mulasztását is vizsgálhatja.

Az alapvető jogok biztosa, illetve a jövő nemzedékek érdekeinek, továbbá a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettesei figyelemmel kísérik a jövő nemzedékek érdekeinek, valamint a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak érvényesülését.

Az alapvető jogok biztosa nem vizsgálhatja

- az Országgyűlés,
- a köztársasági elnök,
- az Alkotmánybíróság,
- az Állami Számvevőszék,
- a bíróság, valamint
- az ügyészség nyomozást végző szerve kivételével az ügyészség tevékenységét.

Ha a beadvány alapján feltehető, hogy – e szervek kivételével – a hatóságnak nem minősülő szervezet tevékenysége vagy mulasztása természetes személyek nagyobb csoportjának alapvető jogait súlyosan sérti, az alapvető jogok biztosa kivételesen eljárhat.